

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sžak/2/2019
Identifikačné číslo spisu: 1018201134
Dátum vydania rozhodnutia: 26.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1018201134.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu JUDr. Mariána Trenčana a JUDr. Zuzany Ďurišovej, v právnej veci sťažovateľa (pôv. žalobca): X. Q. Z., narodený XX.XX.XXXX, štátna príslušnosť Iracká republika, v krajine pôvodu naposledy bytom K., časť T., obvod B., ulica XXX, bez dokladu totožnosti, aktuálne s miestom pobytu v Pobytovom tábore Rohovce, právne zastúpený: Liga za ľudské práva, občianske združenie, so sídlom Baštová 5, 811 03 Bratislava, proti žalovanému: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Migračný úrad, Pivonková 6, 812 72 Bratislava, o správnej žalobe vo veciach azylu, o kasačnej sťažnosti sťažovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4Saz/5/2018 zo dňa 7. novembra 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4Saz/5/2018 zo dňa 7. novembra 2018 m e n í tak, že rozhodnutie žalovaného ČAS: MU-PO-57-31/2018-Ž zo dňa 04.07.2018 v časti o neudelení azylu sťažovateľovi z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Sťažovateľovi priznáva právo na úplnú náhradu trov konania voči žalovanému.

Odôvodnenie

I.

Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Žalovaný rozhodnutím ČAS: MU-PO-57-31/2018-Ž zo dňa 04.07.2018 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) v zmysle § 13 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z.z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 480/2002 Z.z.“) neudelil sťažovateľovi azyl a podľa § 13a poskytol sťažovateľovi doplnkovú ochranu na dobu jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia.

2. V odôvodnení žalovaný uviedol, že sťažovateľ bol na územie Slovenskej republiky vrátený z územia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska. Poukázal na predchádzajúce konanie o azyle, ktoré bolo zastavené rozhodnutím MU-PO-29-14/2017-Ž z dôvodu, že sťažovateľ svojvoľne opustil

priestor pobytového tábora a jeho pobyt nebol známy. V aktuálnom konaní okrem iného uviedol, že po príchode na územie Slovenskej republiky vystupoval pod menom B. Q. Z. z obavy, že bude vrátený späť do krajiny pôvodu. Ako dôvod odchodu z krajiny pôvodu uviedol obavu zo zabitia členmi rodiny jeho priateľky, nakoľko ho títo prichytili, ako sa s ňou bozkáva. Následne rodina jeho priateľky bola u jeho rodičov a vyhrážali sa mu zabitím. Nakoľko je kurdskej národnosti, nemôže žiť v inej časti krajiny pôvodu a presídlením v rámci kurdskej časti krajiny by svoj problém nevyriešil. Tiež uviedol, že v mladosti chodil do mešity, ale potom prestal, ale z toho dôvodu nemal žiadne väčšie problémy.

3. Žalovaný v preskúmanom rozhodnutí konštatoval, že u sťažovateľa nezistil dôvody pre udelenie azylu, pričom jeho odchod z krajiny pôvodu súvisí s nepriaznivou bezpečnostnou situáciou, keď miestne orgány nie sú schopné zvládnuť bezpečnostnú situáciu, ani poskytnúť ochranu pred prenasledovaním. Tiež poukazoval na zistené informácie o krajine pôvodu, z ktorých vyplynulo, že tam často dochádza k tzv. „zločinom zo cti“, týkajúcich sa zachovania cti rodiny, ktorá závisí od sexuálnej čistoty jej ženských členov. Tieto zločiny nemajú byť klasifikované ako vražda, pričom smrť je bežným trestom za akékoľvek porušenie morálneho kódexu.

4. Vzhľadom na to, že v prípade návratu sťažovateľa do krajiny pôvodu nemožno s dostatočnou istotou vylúčiť, že by mohol byť vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia, žalovaný rozhodol o potrebe poskytnúť sťažovateľovi doplnkovú ochranu.

II.

Konanie na Krajskom súde

5. Sťažovateľ podal proti preskúmanému rozhodnutiu na Krajský súd v Bratislave správnu žalobu vo veci azylu podľa Štvrtej hlavy Tretej časti zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) s nasledujúcimi žalobnými bodmi (§ 182 ods. 1 písm. e/ S.s.p.):

- preskúmané rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a
- preskúmané rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov.

6. Krajský súd v Bratislave v konaní podľa ust. § 207 a nasl. S.s.p. pri neformálnom posudzovaní žaloby (§ 206 ods. 3 S.s.p.) zistil, že sťažovateľovi nebolo možné vyhovieť z nasledujúcich dôvodov.

- sťažovateľ nemôže byť členom sociálnej skupiny, nakoľko osoby, ktoré boli alebo potenciálne môžu byť objektom zločinov zo cti netvorí sociálnu skupinu v zmysle § 19a ods. 4 písm. e) zák. č. 480/2002 Z.z., pretože ich postavenie (do ktorého sa dostali v dôsledku správania sa) nevyplýva z vrodenej a nemennej charakteristickej črty;
- sťažovateľ počas spísania dotazníka z 25.04.2018 uviedol, že je bez vierovyznania a nepovažuje sa za veriaceho. V priebehu konania pred žalovaným nikdy ako dôvod svojej žiadosti neprezentoval to, že z dôvodu, že je bez vierovyznania by bol prenasledovaný alebo že by mu z takého dôvodu prenasledovanie hrozilo;
- z porovnania výpovede v skoršom a v aktuálnom azylovom konaní, kedy najprv uviedol, že je moslim, pričom následne tvrdil, že je bez vierovyznania, resp. uvádzal rôzne podstatné údaje, možno vyvodiť úsudok o vierohodnosti - pravdivosti tvrdení samotného sťažovateľa a teda aj o tom, či vôbec došlo k incidentu, spojeného s prezentovaným dôvodom žiadosti o azyl - s hrozbou pramieniacou z pomsty zo cti;
- sťažovateľ nikdy neuviedol, že by v spojení so svojím vierovyznaním mal akékoľvek problémy;
- žalovaný opísal sťažovateľom uvedený dôvod jeho žiadosti o azyl, prezentoval vyhladané informácie o krajine pôvodu a následne prezentoval svoju správnu úvahu, v zmysle ktorej dospel k záveru, že sťažovateľ nesplnil podmienky pre udelenie azylu.

III.

Konanie na kasačnom súde

A)

7. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ v zákonnej lehote podal kasačnú sťažnosť z dôvodu uvedeného v § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p., t.j. krajský rozhodol na základe nesprávneho právneho

posúdenia veci.

8. Sťažovateľ v nasledujúcich sťažnostných bodoch v súlade s § 445 ods. 1 písm. c) S.s.p. najmä uviedol, že

- krajský súd nesprávne právne posúdil žalobcove obavy z prenasledovania, vyplývajúce z jeho príslušnosti k určitej sociálnej skupine;

o podľa ministerstva vnútra Spojeného kráľovstva Veľkej Británie - Politika krajín a informačná nóta - Irak: Kurdske zločiny zo cti, sa za osobitnú sociálnu skupinu považujú aj obeť alebo potenciálne obeť trestných činov zo cti, nakoľko tieto osoby môžu mať spoločný pôvod, ktorý nemožno meniť - skúsenosti, ktoré majú ohrozením rodinnej alebo kmeňovej „cti“ a majú odlišnú identitu, ktorá je vnímaná okolitou spoločnosťou ako odlišná;

o sťažovateľ spĺňa definíciu osobitnej sociálnej skupiny ako obeť, resp. potenciálna obeť trestných činov „zo cti“, pričom miestne orgány tieto prípady neriešia;

- krajský súd nesprávne právne posúdil žalobcove obavy z prenasledovania, vyplývajúce z náboženských dôvodov;

o zo sťažovateľovho tvrdenia o tom, že sa nepovažuje za veriaceho, sa dá vyvodit' odmietavý postoj ku konzervatívnym normám, kvôli ktorým čelil vyhrážkam smrťou;

o uvedeným sa krajský súd dostatočne nezaoberal;

o nebolo dostatočne preukázané, že sťažovateľ nebol prenasledovaný v krajine pôvodu z náboženských dôvodov.

9. Záverom navrhol, aby kasačný súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave zmenil tak, že preskúmané rozhodnutie v celom rozsahu zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

B)

10. Žalovaný vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti zo dňa 31.01.2019 namietal, že na účely zákona č. 480/2002 Z.z. nemožno hovoriť o sociálnej skupine „obeť alebo potenciálnej obeť trestných činov zo cti“. Takto formulovaná skupina nie je v súlade s definíciou sociálnej skupiny podľa § 19a ods. 3 písm. e) pre absenciu charakteristík, ktoré sociálnu skupinu vytvárajú. U sťažovateľa predovšetkým nejde o vrodené charakteristické črty, ani o spoločný pôvod, ktoré nemožno zmeniť, nejde ani o charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré by boli tak závažné pre jeho identitu alebo svedomie, že by nemal byť nútený, aby sa ich zriekol a okolitou spoločnosťou by bol vnímaný ako odlišný.

11. Poukázal na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej krvná pomsta (10 Sža/42/2011) či problémy so súkromnými osobami - rodinnými príslušníkmi (10 Sžak/5/2017, 1Sa/50/2010) sami o sebe nezakladajú nárok na udelenie azylu.

12. Tvrdenie sťažovateľa, že by mal byť prenasledovaný z dôvodu príslušnosti k vyššie naformulovanej sociálnej skupine je nelogické. To by predpokladalo perzekúciu namierenú práve na ľudí z takto označenej skupiny z dôvodu, že sťažovateľ by bol jedným z nich. Predstava, že určitý pôvodca prenasledovania vyhľadáva, resp. identifikuje tieto obeť (príp. potenciálne obeť) preto, aby ich prenasledoval, je nereálna, až absurdná. Vyjadril presvedčenie, že výraz „opodstatnené obavy z prenasledovania z dôvodu príslušnosti k určitej sociálnej skupine“ predpokladá, že dôvodom na prenasledovanie je to, že jej príslušník je súčasťou tejto skupiny, a preto by mohol byť prenasledovaný. Nie však naopak, že niekto sa považuje za prenasledovaného a vytvorí tým skupinu, ktorá združuje tých, ktorí boli alebo by mohli byť prenasledovaní.

13. Správa Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska nie je pre žalovaného záväzná, je to iba príručka, pričom v tam spomenutých rozhodnutiach súdov o obetiach trestných činov zo cti nie je zmienka.

14. Poukázal na výpovede sťažovateľa, podľa ktorých tento nemal problémy preto, lebo sa považuje za osobu bez vyznania. Tvrdenia právnej zástupkyne o obavách z prenasledovania z náboženských dôvodov sú preto pravým opakom toho, o čom vypovedal sťažovateľ. Záverom navrhol, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol.

III.

Právny názor kasačného súdu

15. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S.s.p.) predovšetkým postupom podľa § 452 ods. 1 v spojení s § 439 S.s.p. preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a z toho vyplývajúce možné dôvody jej odmietnutia. Po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ v lehote včas (§ 443 ods. 1 S.s.p.) s prihliadnutím na neformálnosť posudzovania kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 2 v spojení s § 206 ods. 3 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave je potrebné zmeniť tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozsudku (§ 462 ods. 2 S.s.p.).

16. Rozhodol v lehote vymedzenej v ustanovení § 458 ods. 1 S.s.p. bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 26. marca 2019 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

17. Sťažovateľ napadol kasačnou sťažnosťou rozsudok Krajského súdu v Bratislave, ktorým bola zamietnutá správna žaloba proti preskúmanému rozhodnutiu. Žalovaný preskúmaným rozhodnutím neudelil sťažovateľovi azyl a súčasne mu poskytol doplnkovú ochranu na dobu jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia.

Podľa § 8 zák. č. 480/2002 Z.z. ministerstvo udelí azyl, ak tento zákon neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý

- a) má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo
- b) je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.

18. Kasačný súd v súvislosti so sťažovateľom uplatneným kasačným dôvodom uvedeným pod § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p. (t.j. nesprávne právne posúdenie veci /merita/) udáva, že s týmto zákonodarca spája právnu situáciu, kedy krajský súd na správne a zákonným spôsobom zistený skutkový stav (§ 440 ods. 1 písm. f/ S.s.p.) bez vád zaťažujúcich jeho rozhodovanie (písmena a/ až f/) aplikuje právnu normu v merite veci bez možnosti opory v doterajšej ustálenej rozhodovacej praxi kasačného súdu.

19. Vo vzťahu k uplatnenému dôvodu kasačnej sťažnosti, t.j. že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.) musí kasačný súd s prihliadnutím na zásadu kontinuálneho výkonu štátnej moci (čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky) zdôrazniť, že doterajšia ustálená judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky chápe takto sformulovaný sťažnostný dôvod zakotvený v § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p. vo vzťahu k meritu prejednávanej veci, t.j. na prvom mieste ako nesprávnu aplikáciu právnej normy (hypotéza ako právny skutkový stav a dispozícia) na riadne zistený faktický skutkový stav vyplývajúci z merita veci, na druhom mieste ako nesprávny výber ustanovenia a v neposlednom rade ako nesprávny výber právneho predpisu.

20. Navyše právnym posúdením veci je analytická činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje čiastkové právne závery a spätnou aplikáciou vybranej právnej normy preveruje úplnosť a riadnosť fakticky zisteného skutkového stavu. Toto je základným poslaním správneho súdu pri prieskume zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy, pričom nielen situácia „res iudicata“ tvorí rozhodovaciu prekážku ale aj ustálená rozhodovacia prax kasačného súdu ako relevantný precedens v súlade s čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky vytvára zákonodarcom akceptovanú rozhodovaciu prekážku.

21. V súvislosti s uvedeným kasačný súd musí zdôrazniť, že v aplikačnom postupe krajského súdu pri

rozhodovaní o merite sporu zistil pochybenie v otázke právneho posúdenia v merite veci odôvodňujúce potrebu zmeny napadnutého rozsudku krajského súdu a tento dôvod kasačnej sťažnosti preto považoval za dôvodný.

22. V správnej žalobe žalobca okrem nesprávneho právneho posúdenia namietal, že rozhodnutie žalovaného považuje za nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť ako aj nedostatok dôvodov, keďže jeho odôvodnenie je nedostatočné. Poukázal na to, že v napadnutom rozhodnutí a ani v priebehu konania, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, nemožno nájsť úkony žalovaného ani správne úvahy, z ktorých by vyplývalo, že by sa žalovaný zaoberal možnými dôvodmi prenasledovania, na ktoré sa vo svojom rozhodnutí odvoláva, ale len stručne konštatoval nedostatočné preukázanie prenasledovania resp. dôvodnej obavy z prenasledovania v krajine pôvodu. Odôvodnenie má predovšetkým presvedčiť účastníkov konania o správnosti postupu správneho orgánu a zákonnosti jeho rozhodnutia a tým naplniť jedno zo základných pravidiel konania - posilňovať dôveru v správnosť rozhodovania. V odôvodnení rozhodnutia musí správny orgán reagovať na dva okruhy problémov: na skutkové okolnosti a právne posúdenie veci, pričom na právne posúdenie nestačí len citácia príslušného ustanovenia a odkaz na príslušný právny predpis ale je žiadúce, aby sa vyložil aj obsah právnej normy a boli jasné úvahy, ktorými sa žalovaný v napadnutom rozhodnutí riadil.

23. Okrem takto formulovaných námietok podstatnou súčasťou správnej žaloby je vlastná analýza právnej zástupkyne skutkového stavu veci a jeho právne posúdenie. Krajský súd v reakcii na to v stručnom odôvodnení svojho zamietavého rozhodnutia podal s odkazom na ust. § 19a ods. 4 písm. e/ zákona o azyle svoj názor na naplnenie obsahu pojmu sociálna skupina a príslušnosť k nej ako obavy z prenasledovania žalobcu v predmetnej veci, spochybnil otázku vierovyznania žalobcu ako dôvod žiadosti o azyl a námietku vytýkajúcu nedostatočne odôvodnené napadnutého rozhodnutia nepovažoval za dôvodnú.

24. Obsahom kasačnej sťažnosti bolo okrem primárneho sťažnostného dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia výčitka, že žalovaný ani krajský súd sa otázkou hrozby skutočného rizika prenasledovania z dôvodu príslušnosti k sociálnej skupine nezaoberali, jednoznačne ju v napadnutom rozhodnutí nevyhodnotili a náležite nezdôvodnili a rovnako ani krajský súd sa dostatočne nezaoberal otázkou žalobcových obáv z prenasledovania z náboženských dôvodov a jeho konštatovanie, že sťažovateľ nebol prenasledovaný v krajine pôvodu z náboženských dôvodov, sťažovateľ nepovažoval za dostatočne preukázané.

25. Kasačný súd posudzujúc kasačnú sťažnosť neformálne (§ 453 ods. 2 v spojení s § 206 ods. 3 S.s.p.) vychádzajúc z primárnej úlohy správnych súdov v správnom súdnictve, ktorou je prieskum zákonnosti rozhodnutia orgánov verejnej správy sa stotožňuje s námietkou sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia žalovaného pretože aj podľa jeho názoru odôvodnenie rozhodnutia žalovaného stroho konštatujúce, že „vzhľadom na to, že menovaný uviedol, že v krajine pôvodu sa nijako politicky neangážoval, nebol zadržaný ani prenasledovaný z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do krajiny pôvodu a tiež nebol prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd, nesplnil podmienky na udelenie azylu podľa § 8 zákona o azyle. Jeho odchod súvisí s nepriaznivou bezpečnostnou situáciou, keď miestne orgány nie sú schopné zvládnuť bezpečnostnú situáciu ani poskytnúť ochranu pred prenasledovaním. Všetky skutočnosti uvedené žiadateľom boli počas konania objektívne vyhodnotené a komplexne posúdené, pričom správny orgán dospel k záveru, že menovaný nesplnil stanovené podmienky na udelenie azylu.“ ani podľa názoru kasačného súdu nespĺňa požiadavky na bezchybné rozhodnutie v zmysle § 47 ods. 3 Správneho poriadku.

V zmysle § 47 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v odôvodnení rozhodnutia správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval, a ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia.

26. Keďže i napriek tomuto záveru vyjadrenému v stručnom konštatovaní o nesplnení podmienok na udelenie azylu podľa § 8 zákona o azyle žalovaný pri posudzovaní žiadosti zrejme nedospel k záveru o jej zjavnej neopodstatnenosti (teda, že sťažovateľ v žiadosti o azyl uvádzal iné skutočnosti, ako tie, ktoré sú uvedené v § 8, 10, 13a a 13b zák. č. 480/2002 Z.z. a zo žiadosti o udelenie azylu je už bez hlbšej analýzy zjavné, že niet ďalej čo skúmať tak nespĺňa predpoklady pre jej posúdenie v merite - § 12 ods. 1 písm. a/ zákona o azyle), možno usudzovať, že niektoré skutočnosti uvádzané sťažovateľom v priebehu správneho konania vyhodnotil samotný správny orgán ako také, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov podľa § 8 zákona o azyle a na jeho objektivizáciu vykonal aj dokazovanie informáciami o Iraku a jeho kurdskej časti prostredníctvom Odboru dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce Migračného úradu (bez špecifikácie spisovou značkou). Je to zrejme z citácie výpovede žiadateľa z pohovoru z 25.4.2018 /č. l. 1,2 rozhodnutia/ a najmä zameraním otázok Odboru dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce a citovaním relevantných informácií o krajine pôvodu - Iraku v odôvodnení /č.l. 3,4/.

27. Za daných okolností bolo tak povinnosťou správneho orgánu v odôvodnení svojho rozhodnutia podrobnejšie uviesť, ktoré z možných dôvodov prenasledovania konkrétne identifikoval a nimi sa zaoberal, k akým čiastkovým záverom najmä o dôveryhodnosti žiadateľa a uveriteľnosti jeho príbehu, forme prenasledovania a jeho pôvodcov, príčinnej súvislosti medzi prenasledovaním a kvalifikačnými dôvodmi, časovom aspekte, možnosti a využitie ochrany odôvodnenosti obáv žiadateľa, a následne konečnému záveru dospel. Obsah dodatočného vyjadrenia správneho orgánu k správnej žalobe resp. kasačnej sťažnosti nemôže nahrádzať absentujúce dôvody preskúmaného rozhodnutia a nemožno ho ani považovať konvalidáciu pochybení správneho orgánu.

28. Je potrebné zdôrazniť, že napriek aplikácii § 13a zákona o azyle odporcom odôvodňujúca priznanie doplnkovej ochrany, potom čo mal v konaní za preukázané naplnenie obsahu pojmu reálnej hrozby vážneho bezprávia z dôvodu vážneho a individuálneho ohrozenia života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu (§ 2 písm. f) bod 3 zákona o azyle resp. čl. 15 písm. c) Kvalifikačnej smernice nesporne predstavuje výhodu z dôvodu vyžadovanej nižšej miery individualizácie ako to vyplýva z rozsudku Elgafaji (C-465/07), nezbavuje táto skutočnosť žalovaného povinnosti skúmať prípadné splnenie podmienok pre udelenie azylu, najmä ak žiadateľ trval na existencii dostatočne relevantných dôvodov pre poskytnutie medzinárodnej ochrany formou azylu.

29. Zmyslom a účelom doplnkovej ochrany je poskytnúť subsidiárnu ochranu tým žiadateľom o medzinárodnú ochranu, ktorým nebol udelený azyl, ale u nich by bolo (z dôvodov taxatívne uvedených v zákone o azyle) neúnosné, neprimerané či inak nežiaduce požadovať ich vycestovanie. Hoci sa aplikácia tohto inštitútu doplnkovej ochrany viaže k objektívnym hrozbám po prípadnom návrate žiadateľa do krajiny pôvodu, teda čiastočne k iným skutočnostiam nastávajúcim v odlišnom čase než v prípade aplikácie inštitútu azylu, sú pri rozhodovaní o udelenie či neudelenie doplnkovej ochrany do značnej miery určujúce tvrdenia samotného žiadateľa, z nich je potrebné vychádzať.

30. V konaní pred žalovaným sťažovateľ ako dôvod žiadosti o udelenie azylu uviedol strach zo zabitia príslušníkmi rodiny jeho priateľky. Títo podľa jeho tvrdení majú byť motivovaní očistením cti rodiny, ktorú mal sťažovateľ poškrvniť tým, že navštívil svoju priateľku u nej doma, pričom jej brat ich pristihol pritom ako sa bozkávajú. Sťažovateľ sa zo strachu, že ho rodičia priateľky budú hľadať nevrátil domov ale niekoľko dní býval u kamaráta a následne opustil krajinu pôvodu. Zároveň uviedol, že ho priateľkini rodičia hľadali doma, pričom aj napriek snahe jeho otca urovnať spor požadovali sťažovateľovu smrť. Podľa jeho vyjadrenia toto bol hlavný dôvod, iné dôvody opustenia Iraku nemal.

31. V tejto súvislosti kasačný súd pripomína, že „povinnosť zistiť skutočný stav vecí podľa § 32 zákona č. 71/1967 Zb. (Správny poriadok) má správny orgán odporca len v rozsahu dôvodov, ktoré žiadateľ v priebehu správneho konania uviedol, pričom zo žiadneho ustanovenia zákona nemožno vyvodit', že by správne orgánu vznikla povinnosť, aby sám domýšľal právne relevantné dôvody pre udelenie azylu žiadateľom neuplatnené a následne k týmto dôvodom vykonal príslušné skutkové zistenia." (rozsudok

sp. zn. 1Sžo KS 124/2005 zo dňa 23.1.2007 , tiež rozsudok sp. zn. 8Sža/34/2009 zo dňa 01.07.2009). Treba však zohľadniť, že „nie je povinnosťou žiadateľa o azyl svoje obavy z prenasledovania podradiť pod konkrétny dôvod v zmysle zákona o azyle. To je úlohou posúdenia správneho orgánu. Pokiaľ v priebehu konania o žiadosti uvedie skutočnosti, ktoré by mohli naznačovať, že sa jedná o azylovo relevantné skutočnosti, je povinnosťou správneho orgánu viesť pohovor týmto smerom. V prípade, že žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany uvádza skutočnosti podraditeľné pod taxatívny výpočet dôvodov pre udelenie azylu v zmysle ustanovenia § 8 zák. č. 480/2002 Z.z., potom je potrebné žiadateľom uvádzané skutočnosti konfrontovať so zisteniami týkajúcimi sa prostredia v krajine pôvodu žiadateľa." (napr. rozsudok pod sp. zn 10Sža/12/2016 zo dňa 29.06.2016).

32. Dôvodmi pre udelenie medzinárodnej ochrany môžu byť také skutočnosti, ktoré vyjdú najavo v priebehu konania a to predovšetkým z vlastnej žiadosti a tiež z výpovedí žiadateľa; nie je preto podstatné, či sú žiadateľom formálne označené ako dôvody, pre ktoré žiada o medzinárodnú ochranu pretože od neho nemožno očakávať takú znalosť azylového práva, aby bol schopný svoje tvrdenia kvalifikovať z hľadiska možných dôvodov pre udelenie niektorej z foriem medzinárodnej ochrany, ale podstatné je či v priebehu správneho konania skutočnosti relevantné z hľadiska možného udelenia niektorej z foriem medzinárodnej ochrany vôbec tvrdí.

33. V prípade že nemožno určité tvrdenia žiadateľa o medzinárodnú ochranu potvrdiť, ale ani vyvrátiť listinnými alebo inými dôkazmi a žiadateľ spĺňa podmienky uvedené v čl. 4 ods. 5 Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2011/95/EÚ o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Kvalifikačná smernica) , s ktorou musí byť zákon o azyle vykladaný konformne, je správny orgán povinný z takeého tvrdenia vychádzať.

34. V tejto súvislosti Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na skoršiu judikatúru (rozsudok NS SR sp. zn. 1Sža/10/2013 zo dňa 09.04.2013), z ktorej vyplýva, že nie je povinnosťou žiadateľa o azyl, aby prenasledovanie svojej osoby preukazoval inými dôkaznými prostriedkami než vlastnou dôveryhodnou výpoveďou. Je naopak povinnosťou správneho orgánu, aby v pochybnostiach zhromaždil všetky dostupné dôkazy, ktoré dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl vyvracajú alebo spochybňujú. Pokiaľ sa teda žiadateľ o azyl teda po celú dobu konania vo veci medzinárodnej ochrany drží jednej dejovej línie, jeho výpoveď je možné i napriek drobným nezrovnalostiam označiť za konzistentnú a za súladnú s dostupnými informáciami o krajine pôvodu, potom je potrebné z takejto výpovede vychádzať.

35. Konanie o medzinárodnej ochrane je špecifické tým, že je v ňom často potrebné rozhodovať v situácii dôkaznej núdze (rozsudky NSS z 26.02.2008 , č. k. 2 Azs 100/2007-64 a z 27.03.2008, č. k. 4 Azs 103/2007-63, či rozsudok NS SR zo dňa 29.07.2014, sp. zn. 1Sža/17/2014), že ide o rozhodovania prospektívne (t. j. posudzuje sa opodstatnenie strachu z prenasledovania, či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti), a že nesprávne rozhodnutie má pre sťažovateľa obzvlášť závažné dôsledky.

36. Týmto špecifikám konania o medzinárodnej ochrane zodpovedá aj štandard a rozloženie dôkazného bremena, ktoré sú vychýlené v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Pokiaľ ide o bremeno tvrdenia v konaní vo veci medzinárodnej ochrany, to zaťažuje žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Je nesporné, že ak by sťažovateľ ani nenamietal skutočnosti svedčiace o tom, že došlo, alebo že by potenciálne mohlo dôjsť, k zásahu do jeho ľudských práv v zmysle ustanovenia § 8 zákona o azyle, potom nie je potrebné sa situáciou v jeho krajine pôvodu do detailu zaoberať.

37. V prípade, že žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany však uvádza skutočnosti podraditeľné pod taxatívny výpočet dôvodov pre udelenie azylu v zmysle ustanovenia § 8 zákona o azyle, potom je potrebné žiadateľom uvádzané skutočnosti konfrontovať so zisteniami týkajúcimi sa situácie v krajine pôvodu žiadateľa.

38. Pokiaľ ide o bremeno dôkazné, to je už výraznejšie rozložené medzi žiadateľom o medzinárodnú ochranu a správny orgán. Preukazovať jednotlivé fakty je povinný primárne žiadateľ, avšak správny orgán je povinný zabezpečiť k danej žiadosti o medzinárodnú ochranu maximálne možné množstvo

dôkazov a informácií, a to ako tých, ktoré vyvracajú tvrdenie žiadateľa, ako aj tých, ktoré ich podporujú.

39. V mnohých prípadoch však musí správny orgán rozhodovať v situácii dôkaznej núdze, t. j. vtedy, keď nie je ani žiadateľ ani správny orgán schopný doložiť, či vyvrátiť určitú skutočnosť, či tvrdenie žiadnym presvedčivým dôkazom, v takých prípadoch zostáva jediným dôkazným prostriedkom výpoveď žiadateľa a kľúčovým faktorom sa stáva posúdenie celkovej vierohodnosti žiadateľa a pravdepodobnosti, že k udalosti tak, ako žiadateľ vypovedal, naozaj došlo.

40. S poukazom na uvedené možno žalovanému vytknúť, že nedoplnil dokazovanie na skutočnosti bližšie osvetľujúce okolnosti jeho odchodu z krajiny a z toho vyplývajúcu príčinnú súvislosť s príslušnosťou k tvrdenej sociálnej skupine „obetí resp. potenciálnych obetí vražd zo cti“. S prihliadnutím na neochotu sťažovateľa uviesť meno svojej priateľky, v súvislosti s ktorou mu mali vzniknúť uvádzané problémy /i keď je zrejme, že štát resp. jeho orgány nie sú primárne pôvodcami jeho obáv a tak z tohto dôvodu by nemali predstavovať riziko v prípade jeho návratu/, jeho príbeh bez podrobnejšieho opisu rozhodujúcich (čo najviac overiteľných) skutočností (časových, technických, psychických) nasvedčujúcich vývinu udalostí vo vzťahu k jeho priateľke pred samotným incidentom v dome jej rodiny (motivácia jeho návštevy vo vzdialenom meste, dome jej rodiny, ktorú nie je zrejme či predtým poznal), počas neho (prípadná prítomnosť dospelých rodinných príslušníkov jeho priateľky a reakcie prítomných aktérov) a najmä po ňom (nielen bezprostredne po uvádzanom bližšie nezdôvodnenom úteku z domu priateľky k neidentifikovanému priateľovi na neznáme miesto v meste L. s neudanou dĺžkou pobytu u neho, ale aj bez informácií o prvotnom následnom kontakte so svojou rodinou, jej reakciou na vzniknutú vážnu situáciu, jej postojom k prípadnému narušeniu vlastnej „cti“ a tiež „cti“ dotknutej rodiny priateľky a o čase, spôsobe, forme kontaktov s rodinou priateľky a výsledkoch rokovaní s ňou o tvrdenom riešení problému spočiatku pokojnou cestou a o ich dopade neskôr na neho osobne resp. jeho rodinu, o jeho prípadných následných aktivitách voči priateľke resp. jej rodine a svojej rodine smerujúcich k riešeniu problému, o časových a psychických aspektoch ustálenia jeho rozhodnutia odísť a logistika jeho realizácie, o ďalších kontaktoch so svojou rodinou, prípadne so svojou priateľkou /jej ďalšom osude/ a ich následného vzťahu; z čoho pramenia jeho obavy resp. koho konkrétne sa obáva /veľkosť, pôvod, spoločenský vplyv a možnosti realizácie pomsty rodiny priateľky/ prečo sa domnieva, že jeho problém by nevyriešil jeho odchod do inej Kurdami obývanej časti Iraku, ale ani Turecka a neskôr ani Slovenska, z čoho usudzuje, že kurdská /rodinná/ komunita vo Veľkej Británii mu poskytne väčšiu ochranu než rodina v Iraku) neposkytuje dostatok konkretizujúcich skutočností vzťahujúcich sa k jeho osobe tak, aby ho bolo možné podrobiť testu existencie obáv z ohrozenia života a ich dôvodnosti.

41. Spresnenie a špecifikácia individualizujúcich skutočností je pritom v záujme samotného žiadateľa za účelom poskytnutia jeho príbehu potrebnej vierohodnosti odlišujúc ho tak od preukázaného púheho faktu opustenia krajiny pôvodu za okolností, ktoré sa podľa informácií o krajine pôvodu tam vo všeobecnosti vyskytujú s tým, že hodnovernosti prezentovaného príbehu nepochybne prispieva pravdivé zodpovedanie otázky týkajúcej sa využitia možnosti medzinárodnej ochrany pri prvej možnej príležitosti v bezpečnej krajine po odchode z krajiny pôvodu.

42. Okolnosti, ktoré viedli sťažovateľa k odchodu z krajiny pôvodu a podaniu žiadosti o azyl na Slovensku je potrebné preukázať aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku správneho orgánu s tým, že aj v prípade kedy je zisťovanie skutkového stavu komplikované, nemožno prelomiť zásadu materiálnej pravdy ukladajúcu správne orgánu povinnosť zistiť presne a úplne skutkový stav veci.

43. S touto požiadavkou nepochybne súvisí aj potreba dostatku 1.relevantných, 2.dôveryhodných a vyvážených, 3.aktuálnych a overených z rôznych zdrojov, 4. transparentných a dohľadateľných informácií o krajine pôvodu. Aj keď súčasťou administratívneho spisu žalovaného sú správy o krajine pôvodu navrhovateľa zamerané na okolnosti prípadov „vražd zo cti“, podľa ktorých väčšina obyvateľstva irackého Kurdistanu je veriaci a konzervatívni, vnímanie cti je pevne zakorenené v tradičnej kurdskej spoločnosti a k tzv. „zločinom zo cti“ dochádza často, pričom smrť je tam bežným

trestom za akékoľvek porušenie morálneho kódexu, tieto akcentujú predovšetkým ženy ako obeť príslušníkov vlastnej „potupenej“ rodiny a i keď sa zmieňujú, že obeťami môžu byť aj muži, neposkytujú dostatok vysvetľujúcich informácií o prípadných špecifikách rodovej príslušnosti so zameraním na mužov ako obeť resp. potencionálne obeť zločinov zo cti (či aj z dôvodu konania príslušníkov vlastnej rodiny resp. len „potupenej“ rodiny, či len za súčasného potrestania aj ženy, angažovanosť a možnosti vlastnej rodiny v riešení problému, škála možností navrátenia cti, možnosti ochrany v domácom prostredí resp. mimo neho a jej časové aspekty a pod.)

44. Napriek tomu, že žalovaný tieto skutočnosti ako aj doplnujúce informácie predložené právnu zástupkyňou o zlyhávaní irackých a kurdských štátnych orgánov vrátane polície v oblasti účinnej ochrany obetí zločinov zo cti a nemožnosti vnútroštátneho presídlenia do inej oblasti Iraku vzhľadom na kurdský pôvod uviedol vo svojom rozhodnutí a nespochybňoval ich, konfrontáciou s príbehom sťažovateľa sa nezaoberal resp. z odôvodnenia jeho rozhodnutia to nevyplýva a jeho strohý a bližšie nezdôvodnený záver o nesplnení podmienok pre udelenie azylu je preto predčasný.

45. Bez zámeru zaujímať stanovisko k otázke príslušnosti sťažovateľa k sociálnej skupine v predmetnej veci, keďže hodnotiť nie je vzhľadom na nedostatok dôvodov v preskúvanom rozhodnutí čo, kasačný súd pripomína, že dôvod prenasledovania - príslušnosť k určitej sociálnej skupine - nemá pevne stanovené hranice ako iné azylové dôvody. Príslušnosť k určitej sociálnej skupine je preto potrebné chápať v kontexte svetových a spoločenských premien a vzhľadom k vývoju ľudskoprávných noriem medzinárodného práva. Správny orgán pri rozhodovaní vychádza zo znenia ust. § 19a ods. 4 písm. e/ zákona o azyle, ktoré zodpovedá čl. 10 ods. 1 písm. d/ Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2011/95/EÚ (Kvalifikačná smernice), ktoré príkladom uvádza kvalifikačné predpoklady príslušnosti k sociálnej skupine.

Podľa § 19a ods. 4 písm. e/ zákona o azyle skupina tvorí určitú sociálnu skupinu najmä vtedy, ak príslušníci skupiny zdieľajú vrodené charakteristické črty alebo spoločný pôvod, ktoré nemožno zmeniť, alebo zdieľajú charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú tak závažné pre ich identitu alebo svedomie, že daná osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla a okolitou spoločnosťou je vnímaná ako odlišná; v závislosti od okolností v krajine pôvodu, určitá sociálna skupina môže predstavovať skupinu založenú na spoločnej charakteristickej črte sexuálnej orientácie, pričom túto orientáciu nemožno chápať tak, že zahŕňa činy považované za trestné podľa osobitného predpisu.

Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia na účely určenia príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zisťovania charakteristík takejto skupiny podľa odseku 4 písm. e) sa prihliada na aspekty týkajúce sa rodu vrátane rodovej identity.

46. Pre kvalifikovanie sa do takejto skupiny možno z ich obsahu identifikovať jednak podmienku tzv. „chránených znakov“ t.j. atribútov určitej kvality, ktoré sú vlastné určitej sociálnej skupine a jednak podmienku orientovanú na tzv. „sociálnu percepciu“ t.j. vnímanie tejto sociálnej skupiny okolitou spoločnosťou ako odlišnej, pričom obe podmienky musia byť splnené zároveň (kumulatívne) (NSS sp. zn. 6 Azs 3/2012-45).

47. I keď jedným z princípov uznávaných medzinárodnými súdmi je i to, že určitú sociálnu skupinu nemôže definovať len prenasledovanie jej členov resp. spoločná obava z prenasledovania, perzekučné konanie namierené proti určitej skupine môže byť relevantným faktorom pri stanovovaní viditeľnosti skupiny v určitej spoločnosti (UNHCR: Odporúčanie v oblasti poskytovania medzinárodnej ochrany: „Príslušnosť k určitej sociálnej skupine“ v kontexte článku 1A, ods. 2 Ženevskeho dohovoru z 28. júla 1951 o právnom postavení utečencov doplnený Protokolom z New Yorku z roku 1967, zo 7. mája 2002, HCR/GIP/02/02, bod 14, Guidelines on International Protection No. 2: "Membership of a Particular Social Group" Within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees, www.refworld.org/docid/3d36f23f4.html).

48. Aj v tejto súvislosti treba zdôrazniť, že aj keď odporúčania Úradu vysokého komisára OSN pre

utečencov - UNHCR nie sú záväznými prameňmi práva, z ktorých sú súdy povinné vychádzať, predstavujú inšpiratívne pramene medzinárodne uznávanej praxe („soft law“) na ktoré je potrebné brať ohľad nielen pri aplikácii práva, ale aj pri tvorbe predpisov (napr. rozsudok NSS sp. zn. 2 Ao 5/2011-204).

49. „Význam presných a aktuálnych údajov, ktoré majú členské štáty zabezpečiť pri posudzovaní opodstatnenosti obáv žiadateľa z prenasledovania alebo reálnosti jeho ohrozenia vážnym bezprávím je explicitne vyjadrený v čl. 8 ods. 2 kvalifikačnej smernice, kde sa ako jeden zo zdrojov, z ktorých majú členské štáty čerpať informácie uvádza Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov (z rozsudku NS SR sp. zn. 1SŽa/13/2014 zo dňa 10. júna 2014).“

Podľa čl. 8 ods. 2 kvalifikačnej smernice:

„pri posudzovaní, či má žiadateľ opodstatnenú obavu z prenasledovania alebo je reálne ohrozený vážnym bezprávím, alebo má prístup k ochrane proti prenasledovaniu alebo vážnemu bezprávniu v časti krajiny pôvodu v súlade s odsekom 1, členské štáty zohľadnia v čase prijímania rozhodnutia o žiadosti všeobecné okolnosti prevládajúce v tejto časti krajiny a osobné okolnosti žiadateľa v súlade s článkom 4. Na tento účel členské štáty zabezpečia, aby sa získali presné a aktuálne údaje z príslušných zdrojov, napríklad od Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Európskeho podporného úradu pre azyl.“

V.

50. Naznačené nedostatky v postupe a rozhodnutí žalovaného podľa názoru kasačného súdu dostatočne odôvodňujú záver o nesprávnom právnom posúdení veci, čo sťažovateľ namietal už v konaní o správnej žalobe pred krajským súdom, na čo však súd neprihliadol a vytýkané pochybenie ponechal bez povšimnutia. Kasačný súd na základe vyššie uvedených úvah konštatuje, že krajský súd dospel k nesprávnemu záveru, keď žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného považoval za súladné so zákonom a správnu žalobu zamietol. Nakoľko samotné preskúmané rozhodnutie v spojení s konaním, ktoré mu predchádzalo, trpí vadami, ktoré ho činia nezákonným, kasačný súd nezrušil napadnutý rozsudok, ale považoval za potrebné rozhodnúť v zmysle § 462 ods. 2 v spojení s § 457 ods. 1 S.s.p. tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

Podľa § 462 ods. 2 S.s.p. ak kasačný súd dospeje k záveru, že napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy nie je v súlade so zákonom, a krajský súd žalobu zamietol, môže rozhodnutie krajského súdu zmeniť tak, že zruší rozhodnutie orgánu verejnej správy a vec mu vráti na ďalšie konanie.

51. O nároku na náhradu trov konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 S.s.p. tak, že sťažovateľovi, ako úspešnému účastníkovi konania o kasačnej sťažnosti, trovy tohto konania priznal. V zmysle § 175 ods. 2 S.s.p. v spojení s dôvodovou správou k § 467 S.s.p. (teleologický výklad) o výške náhrady trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením krajského súdu.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku riadny opravný prostriedok nie je prípustný.